

Gyöngyszemek 22
Én vagyok az első (1Tim 1,5-16)

Valljuk be, hogy ritka az az ember, aki ne örülne, ha azt mondhatná magáról: én vagyok az első! Hogy miben? – az elsősorban lényegtelen. Fontos a tény, hogy – mások előtt, másokat legyőzve, azokat magam mögött hagyva én állhatok a győzelmi dobogó legtetején. Sportversenyek eredményhirdetésénél érdemes a legjobbak arcát figyelni. Először a harmadik helyezett lép porondra, érthetően örömmel az arcán, majd jön a második, aki már a csaknem győztes önteltségét ölti magára, de kettejük arca együttvéve sem éri el annak mámorát, akit bajnokként ünnepelnek. Persze, hogy örül, az ő arcán is valamiféle önelégültség jelenik meg. De mindezeket túlszárnyalja az a fölényes büszkeség, amelyet még a legszerényebb se tud vagy nem is akar eltitkolni: ide nézzetek, É N vagyok az első! A legjobb! A győztes! S mindez belevegyül abba, ahogy karját az égnek emeli, aranyérmét harapdálja és belenéz a TV kamerájába.

1.

Vetítsük ki most már mindezt a mostani bibliai versünk szerzőjének ma viselkedésére. Timóteusnak, tanítványának írja azt, hogy ő is megtapasztalta a győzni tudást, annak minden kísérő jelenségével együtt. Hangosan kell hát kihirdetnie, hogy ő az első, s meg is erősíti ezt azzal, hogy ez „igaz beszéd és elfogadásra méltó”. Érdekes módon a Timóteushoz írt két levélben ez a kifejezés ötször fordul elő. S mindezeket összevetjük, meglepetés ér bennünket, mert az apostol egyáltalán nem a saját maga elsőségét dicséri és nevezi azt igaz beszédnek. Hanem elsősorban az Isten vele való végtelen türelmét és iránta megmutatott irgalmát. Valószínűleg erre hivatkozva énekelt erről a német költő: „Átölelt Isten nagy kegyelme/Méltatlanul, érdemtelen/Csodák csodáját látom benne/És hála tölti el szívem/Boldogan ujjong énekem/Hogy kegyelmét hirdethetem“. (F.F. Hiller)

Alig is van magyarázó, aki e bibliai szakasz fölé ne ezt a címet írná: Ének Jézus Krisztus irgalmáról. Ezt az apostol nem csak tudatosan megénekli, hanem bele is öltözteti egy szívből fakadó imádságba: „Hálát adok Krisztus Jézusnak, a mi Urunknak“. (1,12) Hálát adok, – ez az Úr irgalmát megtapasztalt hívő ember egyetlen helyes alapállása Isten előtt. Szabad kérni, panaszkodni, kell és lehet segítségért folyamodni. De mindezek üres buborékok, ha mögöttük nem áll az Urat dicsérő, hálaadó szív. Az apostol maga nem vágyik dobogóra, mert tudja, hogy ott nagyobb győztes áll, akit ő Urának és megváltójának nevezhet.

2.

Nagy felbuzdultában azonban mégsem akar teljesen lemondani a dobogós helyről. De ehhez amolyan „negatív dobogót“ kell szerkesztenie. Mivel Jézus bűnösök megváltása végett jött e világra, ennek a bűnösök világának is van „versengése“, s kell hogy ebben is „hős“, első legyen valaki. Ahogy az apostolt ismerjük, nyilván nem esett volna nehezére, hogy egy kalandort, tolvajt, netalán gyilkost, őt cserbenhagyót állított volna a legmagasabb fokra. Mégsem ezt teszi, hanem ezt magának tartja fenn: a bűnösök között, akiknek megváltásáért jött el az Úr, én vagyok a legelső.

Mai olvasók legkésőbb itt, felkapjuk a fejünket. Nem elég, hogy gondunk van már magával a bűn kérdésével kapcsolatban is. De kompromisszumos világunkban elszoktunk az ilyen nyílt beszédétől. S ezen túl általában még gyanússá is válik az, aki a nagy nyilvánosság előtt teregeti ki a szennyesét. Kétkedve kérdezzük, hogy mennyi ebben a valóság, mi a felvett póz, a kegyességbe burkolt narcizmus? Kérdezzük ezt különösen akkor, ha már volt ebbeli rossz tapasztalatunk szélesre kitárulkozókkal, akikről esetleg éppen a mutatott ellenkezője derült ki. Hívó emberek sincsenek maradéktalanul felvértezve a farizeusság megannyi trükkjével szemben!

Lehet persze ezt a kitarulkodást más szemmel is nézni. Például Pál apostolnak is lehetett igen „sok a rovásán“. Elvégre az elsők közé tartozott, akik úgy vélték zsidó identitásuk megőrzését a legjobban, ha üldözőbe vesznek mindenkit, aki azt kérdésessé akarná tenni. Hogyne jelentkezett volna hát önként a Jézus neve alatt szekta elleni harcra, amely mögött ilyen veszély rejlett. Félelmetes keresztényüldöző lett, amit később sem tagadott. Galáciai levelében emlékezett arra, hogy Júdeában olyan rossz híre volt, hogy azt híresztelték róla, hogy „aki egykor üldözött minket, most hirdeti azt a hitet, amelyet valaha pusztított“. (Gal 1,23)

Miután pedig éppen az ragadta meg, akit ő üldözött és aki őt apostolává tett, egész múltját igen sötétnek látta és azt „kárnak ítélte“ (Fil 3,6-7). Szavahihető csak az lehet, aki hitre térve, most már mindent másként ítél meg. Eltűnik minden hamisság és önmagunk mutogatásának a kényszere. Rájön, hogy csak a negatív dobogón lehet számára hely. Annak színe előtt, aki megváltotta és szabaddá tette. Övé a dicsőség és köszönet, miénk pedig a bűnvallás, a megbánás kendőzetlen tiszte. Ilyen értelemben tehát az „elsőség a bűnösségben“ megvallása nélkülöz minden narcizmust. A maga elsősége inkább azt dicsőíti, aki megkönyörült rajta. Akivel ő akart leszámolni.

3.

Hitre jutása után néhány nagyon fontos felismeréssel lett gazdagabb az apostol. Olyan mélyre esett, mint a bűnösök elsője, hogy ezen a nyomorult állapotán csak segíthetett, akinek megesik a szíve sántákon, vakokon, bénákon, foglyokon, azaz az úgy nevezett reménytelen eseteken. Nem tudjuk róla, hogy Jézus személyes hallgatója lett volna. De talán arról a szélteben-hosszában ismert bemutatkozásáról hallott, ahogy egyszer a názáreti zsinagógában így mutatkozott be: Az Úr Lelke van rajtam, mivel felkent engem, hogy evangéliumot hirdessek a szegényeknek, hogy szabadulást hirdessek a foglyoknak és a vakok szemei megnyitását és szabadon bocsássam a megkínzottakat“ (Lk 4,18).

Ennek az isteni küldöttnek esett meg rajta a szíve. Micsoda szívmengető lehetett buzgó zsidó szívének, aki eddig csak szabályok, törvények rabja volt. Mert minden törvény teljesítményt követel, akin viszont megkönyörül a Krisztus, annak semmi előleget nem kell felmutatnia. Megmentése nem teljesítményétől függ, hanem megmentője megesett szívéből.

Másik felismerése az volt, hogy bár ő a negatív dobogón lett az első, de megmentője őt tette elsőként a megváltandók – ma ezt így mondanánk – prototípusává, ősképvé. És most láss csodát! – a negatív dobogóból egyszerre követendő minta lett. Nem, mert hirtelen megnőtt volna az erkölcsi értéke, megjavult volna rossz természete, hanem, azért, mert a megesett szívnek méltóztatott éppen őt állítani mindazok elé, akik „majd hisznek Krisztusban és így az örök életre jutnak.“ És ebben az esetben sem különösebb büszkeség, sem örömmámor nem ül ki a dobogós arcán, hanem a hála, – nem a megnyert, hanem – a kapott kitüntetésért.

De hogy még minden esetleges félreértést elkerüljön, ezt a nagy vallomását mi mással is fejezhetné be, mint amivel kezdte: „Hálát adok Jézus Krisztusnak, a mi Urunknak..“ – ez volt a kezdet. És mielőtt még áment tett volna a végére, ez a túlradó istendicsőítés szakadt ki belőle: „Az örökkévalóság királyának pedig, a halhatatlan, láthatatlan egy Istennek tisztelet és dicsőség örökkön örökké. Ámen“

Amihez szinte kényszerítően tolul fel belőlünk a kérdéstömeg: elpuhult és elbizonytalanodott kereszténységünkönél vajon nem ment-e teljesen veszendőbe a vágy a „dobogóra állás“ fölötti öröme? Vállaljuk-e még a megalázottak közötti elsőséget? És végül: hányan tekintettek már bennünket az irgalmat nyertek olyan prototípusának, akihez érdemes lenne hasonlónak válniuk? Ámen